

DANIŞTAY BAŞKANLIĞI'NA

Yürütmenin Durdurulması İstemlidir Duruşma İstemlidir

Davacı _____ : SAĞLIK VE GIDA GÜVENLİĞİ HAREKETİ DERNEĞİ

Vekilleri _____ : Av. Fettullah Gündüz, Av Adnan Zengin
Şehit Ersan Caddesi No:4/12 Çankaya-Ankara

Davali _____ : Tarım ve Köyşleri Bakanlığı
Eskişehir yolu 9. Km Lodumlu-ANKARA

Davanın Konusu _____ : Tüzüğü gereği tüketicilerin hak ve menfaatlerini korumakla görevli olan davacı **Sağlık ve Gıda Güvenliği Hareketi Derneği**, birçok gelişmiş ülkede kısmen yahut tümüyle yasaklanan Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar genel sağlık kurallarını ihlal etmesi ve de gelecek nesillerin temel insan haklarını tehlikeye düşürmesi nedeniyle tümüyle yasaklanması gerektiği halde Tarım ve Köyşleri Bakanlığı'nca Resmi Gazete'nin 26.10.2009 tarih ve 27388 sayılı nüshasında yayınlanan "*Gıda ve Yem Amaçlı Genetik Yapısı Değiştirilmiş Organizmalar ve Ürünlerinin İthalatı, İşlenmesi, İhracatı, Kontrol ve Denetimine Dair Yönetmelik*" ile hukuka aykırılık taşıması nedeniyle, duruşma yapılmak suretiyle anılan Yönetmeliğin tümünün öncelikle yürütülmesinin durdurulmasına bilahare iptaline karar verilmesi talebine ilişkindir.

ACIKLAMALAR¹ _____ :

A. Genel Olarak

Kendi türünden ya da kendi türü dışındaki bir canlıdan gen aktararak bazı özellikleri değiştirilen bitki, hayvan ya da mikroorganizmalara "**genetiği değiştirilmiş organizma**" (GDO) denilmektedir. Gen aktarımı kendi türü dışından gerçekleştirilmiş ise bu canlıya "**transgenik**" denilmektedir. Ancak tüm bu tabirler tedirginlik oluşturduğundan bunlara sevimli bir hitap şekli olarak "**biyoteknoloji ürünleri**" de denilmektedir.

Günümüzde ticari amaçla tarımı yapılan başlıca GDO tarım ürünleri soya, mısır, pamuk ve kanola'dır. Biber, patates, domates, pirinç, buğday, balkabağı, ayçiçeği, yarfıstığı, kasava ve papaya gibi ürünlere de genetik müdahalede bulunulabilmektedir. Genetik müdahale çalışmaları henüz devam eden ürünler ise muz, çilek, kiraz, kavun, karpuz, ahududu ve ananastır.

B. Sağlığa olumsuz etkileri

Her ne kadar GDO'ların insanlar üzerindeki etkileri henüz tam olarak bilinmese de hayvanlar üzerindeki etkileri belirlenmiştir.

- İskoçya Rowett Enstitüsü'nden Dr. Arpad Pusztai' nin GDO patates ile beslediği farelerin tümünün iç organlarında küçülme, sindirim sistemlerinde

¹ Ziraat Mühendisleri Odası İstanbul Şube Başkanı, Ahmet Atalık'ın açıklamalarından kısaltılarak alıntılanmıştır: <http://www.ekolojistler.org/sofralarimizdaki-tehlike-gdolara-dikkat-ahmet-atalik.html>

bozukluk, bağışıklık sistemlerinde çökme, kan yapılarında bozulma ve mide çeperlerinde kalınlaşma görüldü.

- Rusya Bilim Akademisi'nden Dr. İrina Ermakova'nın fareler üzerinde yaptığı denemede GDO soyayla beslediği farelerin yavrularının %55,6'sı doğumdan üç hafta içinde öldü. Normal soyayla beslediği yavruların %9'u ve GDO'suz gıdalarla beslediği yavruların ise sadece %6,8'i öldü. Ayrıca, GDO soyayla beslediği farelerin yavrularının %36'nın normal doğum ağırlığının altında doğduğunu saptadı. Bu şaşırtıcı sonuçlar karşısında denemeyi üç kez tekrarladı ve aynı sonuçlara ulaştınca Ekim 2005'te yapılan bilimsel bir panelde sonuçları kamuoyu ile paylaştı.
- Avusturya Tarım ve Sağlık Bakanlığı'nın finansmanı ile Viyana Üniversitesinin geçen yıl yaptığı bir çalışmada ise GDO gıdalarla beslenen farelerin 3-4 nesil sonra büyük ölçüde üreme yeteneklerini kaybettikleri belirlendi.
- Canlılarda gen aktarımının başarılı olup olmadığının tespiti amacıyla antibiyotik direnç genleri kullanılmaktadır. Bu genler özellikle insan sindirim sistemindeki bakteriler tarafından bünyelerine kolayca alınabilmektedir. Bu da insanda antibiyotik direnci oluşturmaktadır. Bugün GDO'ların anavatanı ABD'de her yıl on binlerce kişi antibiyotik direnci nedeniyle hayatını kaybetmektedir.
- Son dönemde gelişmiş ülkelerin kamuoylarına yansıyan ve ABD'de 2009 yılının Mayıs ayında American Academy of Environmental Medicine (AAEM) tarafından yayımlanan bir bildiri², GDO'lu ürünlerin hayvanlar üzerinde araştırma sonuçları açıklanmıştır. Buna göre, GDO'lu yemle beslenen hayvanlarda yavru ölüm oranında artış, kısırılık, bağışıklık sorunları, hızlı yaşlanma, insülin regülasyonunda değişim ve temel organlar ve sindirim sisteminde değişime neden olabilmektedir. Ayrıca, bu raporda GDO'lu ürünlerle sağlık koşullarının bozulması arasında neden-sonuç ilişkisi kurulmakta ve ABD'de insanların bozulan sağlığının başlıca sorumlularından biri olarak GDO'lu ürünler gösterilmektedir. Alerji, astım ve iltihaplanma vakalarındaki artışla hayvanlar üzerindeki deneylerdeki sonuçlar tutarlı görülmektedir. Büyük olasılıkla toksin içeren genlerin yarattığı kaşıntı ve bağırsak sorunları nedeniyle hayvan ölümleri gerçekleşmektedir.

Ancak ülkemizdeki bir kısım akademisyen, tıpkı biyo teknoloji şirketleri ile yakın ilişkiler içinde olan yurtdışındaki meslektaşları gibi GDO'lu ürünleri tüketmenin sağlık açısından hiçbir zararı olmadığını, hatta bazıları işi daha da ileri götürerek GDO'lu ürünleri yemenin daha sağlıklı olduğunu belirtmektedirler. Ancak Kaliforniya Salk Enstitüsü Hücre Nörobiyolojisi Laboratuvarı Başkanı Prof. David R. Schubert'in bir tıp dergisinde yer alan *"GDO lu gıdaların insanları hasta yaptığına dair hiçbir kanıt yok, bu gıdalar güvenli söylemi son derece mantıksız ve doğru değildir. Bu gıdaların güvenli olduğu görüşünü doğrulayan hiçbir veri yoktur. Doğru dürüst epidemolojik çalışmalar olmaksızın pek çok zarar saptanamaz. Bu yönde hiçbir çalışma yapılmamıştır."* (The Problem with Nutritionally Enhanced Plants, Journal of Medicinal Food, Vol.11, No:4, August 2008)

C. Diğer Zararları

- GDO ekinler tozlaşma yoluyla aynı türden akrabalarının da genlerini değiştirebiliyorlar. Yapılan denemelerde GDO mısır polenlerinin 35 km mesafeye kadar rüzgarla taşınabildiği tespit edildi. Bu durum zengin biyo

² <http://www.aaemonline.org/gmopost.html>

çeşitliliği bitirmesinin yanında, organik tarımı da engelleyen önemli bir olumsuzluktur. GDO tohumla üretim yapılan yerlerde organik tarım ürünlerinde genetik bulaşımına rastlanmış, çiftçi ürününü organik olarak satamamıştır.

- GDO'lu ürünlerin tarımsal ilaç kullanımını azaltıp verimi artırdığı yönündeki iddialara karşılık yapılan araştırmalar bunun tam tersini göstermektedir. Örneğin, ABD'de 1994–2006 yılları arasında soyada birim alana tek tip kullanılan tarımsal ilaç (yabancı ot ilacı glifosat) miktarı yüzde 45 artış göstermiştir. Aynı ilacın Brezilya'daki kullanımı 2000–2005 döneminde yüzde 80 artarken ekili alan bu ölçüde artmamıştır. Arjantin'de de aynı ilacın kullanımı 1996–2008 döneminde 14 kat artmış soya ekim alanı ise 5 katına çıkmıştır. Bu tek tip ilaca ek olarak yıldan yıla diğer ilaçların kullanımında da artış görülmüştür.
- Kaldı ki **GDO'nun zararsızlığı ispatlansa bile** insanlığın ortak malı olan tohumların genetik yapısı değiştirilerek tescil edilerek küresel şirketlerin eline geçmesi ülkelerin hatta insanlığın geleceği açısından büyük bir tehdittir. Çünkü **GDO'lu tohumların tümü kısır tohumlardır**. Çiftçi satın aldığı tohumdan ürettiği üründen elde ettiği tohumu ekince, **yeni ürün** çıkmadığından, tescilli tohum sahibinden yeniden tohum almaya mecburdur. Doğal yapıyı bozduğu bilinen GDO'lu tohumlar kendilerine ilave edilen **baskın gen sayesinde** tozlaşma ve diğer yöntemlerle doğal bitki türlerini tümünü dölleyerek kendisine çevirmektedir. Bu durumda zengin gen kaynakları "mono kültür" olarak tanımlanan GDO'lu ürünlere dönüşmekte böylece **telafisi güç bağımlılıklar meydana getirilmektedir**.
- GDO'lu ürünlerin üretildiği GDO'lu tohumların tescil sahipleri aynı zamanda bitkisel, hayvansal ve insani ilaç ile yem ve gübre üreticisidirler. Bu tohumlardan verim elde edebilmek için çiftçiye kendi ilaç ve gübrelerini kullanmayı zorunlu kılmaktadırlar. Buda üreticinin maliyetini artırmakta ve dolayısıyla tüketici maliyetini artırmaktadır. Ayrıca bu ilaçların kullanılmasından dolayı bir ürün aynı tarlada bir müddet sonra yetişemez duruma gelmektedir. Toprağın yeniden ekilebilmesi yeni yeni ilaçlar ve gübreler pazarlanarak kaçınılmaz bir bağımlılık yaratılmaktadır. Bu ilaçlar bazı bitkilerin ve haşeratın mutasyona uğramasına neden olmaktadır. Bunun en önemli örneği **öldürücü kenelerdir**. Tarım ilaçları kenelerde mutasyona neden olmuş ve büyük bir tehlikeli haline gelmiştir.
- Tarımın devamlılığı için **arılar, hayati öneme haizdir**. Arıların olmadığı bir dünyada bitkiler ürün vermezler. Her ne kadar bu işlem yapay olarak yapılabilse de bu sadece seralar için geçerlidir. Her türlü ürün ve özellikle de meyveler serada üretilemediğine göre arısız bir dünya düşünülemez. Ancak ülkemizde de sık sık görüldüğü üzere milyarlarca arı topluca ölmektedir. Bu ölümlerin hiprit tohumlar olarak da bilinen GDO'lu tohumların ekildiği bölgelerde olması oldukça kaygı vericidir ve dünyada bu ölümlerin GDO'lu ürünler ve bunlar için kullanılması zorunlu ilaçlardan kaynaklandığı ispatlanmıştır.
- GDO'lu ürünlerin üreticileri artan dünya nüfusunun gıdasızlıktan öleceğini bu nedenle GDO'nun kaçınılmaz olduğu iddia etmektedirler. Hâlbuki bu durum sadece gerçeğin örtülmesi için uydurulan bir gerekçedir. GDO'lu ürünler piyasaya çıktığında dünyada açlık sınırının altında yaşayan insan sayısı yüz

binin bile altında iken bugün aç insan sayısı 1 milyar 20 milyonu aşmıştır. Bugün dünyada her yıl açların tümünü birkaç yıl doyuracak üretim fazlası vardır. Mesela dünyanın 168.397.000 ton buğday, 89.911.000 ton pirinç fazlası varken açlıktan söz edilmesi göstermektedir ki sorun, GDO için zorunluluk olarak gösterilen eksik üretim değil paylaşım sorunudur.

- GDO'lu kısır tohumlardan elde edilen ürünler bitkilerin dışında insanların kısırlaştırılması içinde kullanılmaktadır. 2001 yılında Kaliforniya'daki küçük bir biyoteknoloji şirketi olan Epicyte, yiyeceklerin kısırlaştırılması için bir **sperm öldürücü içeriğe sahip, genetik mühendisliği ürünü bir mısır geliştirildiğini** açıklamıştır. Epicyte'in geliştirdiği sperm öldürücü GDO'lu mısırın, ABD Tarım Bakanlığı tarafından finanse edildiğini duyurulur. Bu ürün şu anda dünyanın en büyük GDO'lu tohum üreticisince üretilmektedir.

GDO lu ürünler ve dava konusu Yönetmelik hakkında yazılı ve görsel basında çok sayıda yazı, makale, bilimsel araştırma yayınlamıştır. Bunlara örnek;

Güngör Uras'ın "GDO lu ürün, fareden tavuk kargadan inek" başlıklı makalesi³

Gila **Benmayor'un** "GDO'lu ürün in mi, cin mi yasak mı, değil mi" başlıklı makalesi⁴

GDO hakkında TEMA Vakfının görüşü⁵

Necati Doğru'nun "Anadolu'nun bütün yılanları ile çıyanları sizleri sokacak"⁶ verilebilir.

GDO'lu ürünlerin arka planını ve insan ve diğer canlılar için zararlarını bir bir tüm delilleriyle anlatan ve Türkçeye de çevrilen William Engdahl'ın "Ölüm Tohumları" eseri manidar ve tehlikeli bilgilerle doludur.

D. Diğer ülkelerde durum

- AB sadece MON 810 mısır çeşidinin ekimini onaylamıştır.
- Avusturya, Yunanistan, Macaristan ve Polonya GDO konusunda açık ve net olup ekimini yasaklamıştır.
- Çevre ve sağlık etkileri yeterince bilinmediği için Fransa 2007'de aldığı bir kararla 2008 yılında GDO mısır ekimine izin vermemiştir.
- Almanya Tarım Bakanı Ilse Argner 14 Nisan 2009'da yaptığı açıklamayla Almanya'da 2009'da GDO mısır ekimi yaptırmayacaklarını açıklamıştır.
- GDO nun anavatanı ABD'de 2006 ve 2007 yıllarında Hawaii, Washington DC ve Kuzey Kaliforniya Federal Mahkemeleri yeterince çevresel etki değerlendirmesi yapmaksızın Amerikan Tarım Bakanlığı'nın (USDA-United States Department of Agriculture) GDO'lara vermiş olduğu onayların yasa dışı olduklarına karar vermiştir.

GDO'lu ürünler sınırlarımızdan geçtikten sonra onlardan kurtulmak olanaksızdır. Sadece soya ve mısır yememek çözüm değil, zira bu iki ürün yaklaşık 1600 gıda maddesi içinde kullanılmaktadır. (Örneğin, mısır nişastası kullanılarak elde edilen gıdalar, mısırdan elde edilen fruktoz şurubunun kullanıldığı gıdalar, soya lesitininin kullanıldığı çikolatalar ve margarinler gibi)

³<http://www.milliyet.com.tr/Yazar.aspx?aType=YazarDetay&Date=04.11.2009&ArticleID=1157455&AuthorID=54&b=GDOlu%20urun%20fareden%20tavuk%20kargadan%20inek&a=Güngör%20Uras&ver=32>

⁴<http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/12828192.asp?yazarid=20&gid=61>

⁵<http://yesilgazete.org/2009/11/04/gdo-hakkinda-tema-vakfi-gorusu/>

⁶<http://haber.gazetevatan.com/haberdetay.asp?Newsid=268231&Categoryid=4&wid=108>

İPTAL SEBEPLERİ :

A. Yönetmeliğin dayanağı kanununun olmayışı nedeniyle tümten hukuka aykırılığı

- a. Dava konusu Yönetmeliğin Dayanak başlıklı 3.maddesinde *“Bu Yönetmelik; 18/4/2006 tarihli ve 5488 sayılı Tarım Kanununun 10 uncu maddesi, 7/8/1991 tarihli ve 441 sayılı Tarım ve Köyşleri Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 27/5/2004 tarihli ve 5179 sayılı Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun, 29/5/1973 tarihli ve 1734 sayılı Yem Kanunu ile 29/6/2001 tarihli ve 4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanmasına Dair Kanuna dayanılarak hazırlanmıştır”* denilmektedir.

Ancak 5488 sayılı Kanunun 10.maddesi dışında sayılan kanunların hiçbir maddesine atıf yapılamamaktadır. Zira bu kanunlarda böyle bir yönetmeliğe dayanak olacak düzenleme bulunmamaktadır. Yasal dayanağı olmadığından dolayı Yönetmeliğin tümten iptali gerekmektedir.

- b. Dava konusu Yönetmeliğin 8.maddesindeki düzenlemeyle Yönetmelik kapsamındaki başvuruları sonuçlandırmakla görevlendirilen ve Yönetmeliğin 7. maddesi ihdas edilmeye çalışılan **“Komite”** nin yasal bir dayanağı yoktur. Yukarıda belirtildiği üzere Yönetmelik 3.maddede sayılan 5488 sayılı kanunun 10.maddesi böyle bir komiteye cevaz vermemekte ve sayılan diğer kanunların hiç birisi ise zaten Yönetmeliğin konusuyla ilgili düzenleme içermemektedir. Yasaya dayanmadan bir kurum, kuruluş v.b. kurulamayacağı ise yerleşik içtihatlar arasındadır. Herhangi bir kanunla herhangi bir asli düzenleme yapılmaksızın yönetmelikle Anayasanın 7. maddesine göre TBMM’ye ait olan ve devredilemeyen yasama yetkisinin gaspı niteliğini taşımaktadır. Çünkü Anayasanın 8. maddesine göre yürütme, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılan ve yerine getirilen bir yetki ve görevdir. Yönetmeliğin 7.maddesinin ve bu şekilde hukuka aykırı olması nedeniyle diğer maddelerinin uygulama kabiliyeti kalmayacağı içinde Yönetmeliğin tümten iptali gerekmektedir.
- c. GDO’lu yemlerle beslenen hayvanların ve ürünlerinin de GDO’lu sayılması⁷ ve dolayısıyla etiketlenmesine ilişkin hiçbir maddenin Yönetmelikte yer almamış olması Yönetmeliğin 1.maddesinde belirttiği amacı gerçekleşmesi mümkün olamayacağından Yönetmeliğin tümten iptali gerekir.
- d. Öte yandan bu Yönetmelikle düzenlenen konuların yasal dayanaktan yoksun olduğu bilinci içinde olduğundan *“Ulusal Biyogüvenlik Kanun”* tasarısı taslağı hazırlanıp Başbakanlığa sunulmuştur. Böyle bir kanun çıkmadan toplum sağlığını/varlığını hatta gelecek nesilleri ilgilendiren halkın sağlığının korunması ve böylesine önemli asli bir düzenlemenin yasal düzenleme olmadan yönetmelikle yapılması hukuka aykırıdır.

B. GDO lu ürünlerin zararlı olduğu yönetmelikle kabul edilmesine karşın

bunların ithaline, işlenmesine, depolanmasına izin verilmesi hukuka aykırıdır

Yönetmelik Madde 5/3 de *“GDO’lu ürünlerin, bebek mamaları ve bebek formülleri, devam mamaları ve devam formülleri ile bebek ve küçük çocuk ek besinlerinde kullanılması yasaktır”* düzenlemesi ve

⁷ İçilen süt/yenilen et daha tehlikelimi? bilinemeyecek.

Yönetmelik madde 5/4 yer alan **“İnsan ve hayvan tedavisinde kullanılan antibiyotiklere karşı direnç genleri içeren GDO ve ürünlerinin ithalatı ve piyasaya sunulması yasaktır”** şeklindeki düzenlemesiyle

GDO’lu ürünlerin zararlı olduğu veya olabileceği açıkça kabul edilmektedir.

Bu yasaklar GDO’lu ürünlerle beslenen annenin sütünü emen ya da GDO’lu ürün ve yemlerle beslenen hayvanın sütünü içen bir bebeği, karnındaki bebeği besleyen anneyi GDO’nun kabul edilen zararlarından korunmadaki imkansızlığı açıkça ortaya koymaktadır.

Kaldı ki Yönetmelik Madde 5/6’da yüzde 0,9’un altında GDO içerene bir ürün GDO’suz olarak kabul edilmektedir. GDO’suz kabul edildiği ve bu yüzden etiketine GDO’ludur diye yazılmadığı için bebeklere yedirilen ürünlerden bebeklerin zarar görmemesi mümkün olamaz.

Bu madde bebeklere sağlıkları korunması gereken canlı muamelesi yaparken (Yönetmeliğe göre o da şimdilik çünkü büyüyünce yemesine izin veriyor) , çocuklar, erişkinler ve yaşlıları korunması gereken insanlar olarak görmemesinin ayırmacılığı bir yana insan sağlığı ve güvenliği için telafisi imkânsız bir tehdittir.

Yönetmelik Madde 5/7’de **“Gıda veya yemin % 0,5 ten fazla izin verilmeyen GDO içermesi halinde ithalatına, işlenmesine, nakline, dağıtımına ve satışına izin verilmez”** hükmünü getirmektedir. **“İzin Verilmeyen GDO”** kavramının hiçbir tanımı olmadığı gibi bu düzenleme GDO’nun zararlılığının bir kez daha kabulü demektir.

Bu itibarla; sağlığa zararlı olduğu yukarıdaki düzenlemelerle kabul edilen GDO içeren ürünlerle ilgili ithal, işleme, depolama, ihracat, etiketleme ile ilgili 11,12,13,14,15,16. maddelerinin iptali gerekmektedir.

C. Yönetmeliğin 5/6 maddesinin hukuka aykırılığı hakkında

Yönetmelik Madde 5/6’daki **“Gıda veya yem, GDO’lardan biri ya da birkaçını toplamda en az % 0,9 oranında içeriyor ise, GDO’lu olarak kabul edilir”** düzenlemesi GDO’lu olduğu halde GDO’lu içeriğin %0,8’den az olduğu zaman GDO’suz olduğunun kabul edilmesi anlamında olduğundan bu durum insanların ruh ve beden sağlığını dikkate almayan bir yaklaşım olmaktadır. Ayrıca bu durum **“Gıda Maddeleri’nin Etiketlenmesi Hakkında Tebliğ”** ile tüketicilerin temel insan haklarından biri olan **“bilgilenme ve bilgi edinme hakkı”**nın açıkça ihlalini neden olacaktır. Bu düzenleme korunması gereken tüketiciler yerine GDO’lu ürün üretenleri korumaktadır.

Bu nedenle Yönetmeliğin 5/6 maddesinin iptali gerekir.

D. Yönetmeliğin 5/8 maddesinin hukuka aykırılığı hakkında

Tarım Bakanlığı’nca hazırlanan Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliğinin **“Etiketleme ve İşaretleme”** başlıklı 25. Maddesinin ‘b’ bendinde **“Gıda maddesinin etiket bilgileri tam ve doğru olarak ifade edilmelidir”** denilirken; “Etiket Bilgileri” başlıklı 26. maddesinde **“Gıda maddelerinin etiketinde bulundurulması zorunlu bilgiler;**

a) Gıda maddesinin adı,

b) İçindekiler,

c) Net miktarı,..” denilmektedir.

Dava konusu Yönetmelik Madde 5/8; bir ürünün içeriğinde GDO’lu madde yüzde 0,9’dan aşağı ise GDO’lu olduğunun yazılmasına gerek görmeyerek tüm ürünlerin GDO’lu hale getirilmesini kapsısını aralamaktadır. **Bu durum, ürün içindeki tüm maddelerin etiket ya da ambalajda gösterilmesi zorunluluğu yani bilgilenme hakkını tümüyle ortadan kaldırmaktadır.** Nitekim etiketin özellikleri anlatılırken, tam ve doğru olması ayrıca içerik ve net miktarların belirtilmesi gerektiği özellikle vurgulanmıştır.

4077 Sayılı Kanununun 31. maddesine dayanılarak yürürlüğe konulan Etiket, Tarife ve Fiyat Listeleri Yönetmeliğinin 9. Maddesinde; **“Etiketlerin yanıtıcı ve aldatıcı bilgiler, içermemesi zorunludur”** denilmektedir. Söz konusu yönetmelikle de çeliştiği ortadadır. Bu düzenleme adil olmadığı gibi ahlaki de değildir. Ayrıca Rekabet Hukuku açısından da GDO’lu ürün üreticisinin lehine büyük bir ayrıcalık meydana getirmektedir.

GDO’lu ürünlerin kullanımını meşrulaştıran dava konusu yönetmeliğin 5/8 maddesinde **“GDO’suz ürünlerin etiketinde ürünün GDO’suz olduğuna dair ifadeler bulunamaz”** hükmü tümüyle GDO’yu desteklemek ve meşrulaştırmak amaçlı bir maddedir. Doğal ürün üreten bir üreticinin ürünün tam niteliğini belirten bir bilgiyi ürünün etiketine yazması desteklenmesi gereken bir durum iken mezkur yönetmelikle yasaklanmasının hukuki bir dayanağı olmadığı gibi tümüyle hukuka aykırıdır. Bu anlayış ürünlere “katkı maddesi bulunmamaktadır” ibaresinin de yazılmaması sonucunu doğurur. GDO’suz ürün üretmek bu maddeyle adeta suç sayılır hale gelmektedir.

Bu nedenle; Yönetmeliğin 5/8.maddesinin iptali gerekir.

E. Yönetmeliğin 6. ve 7.maddesinin hukuka aykırılığı hakkında

- Yönetmeliğin 6. maddesinde *“(1)Her bir GDO için, bilimsel esaslara göre değiştirilmiş gen ya da genler esas alınarak bir defaya mahsus olmak üzere Komiteler tarafından risk değerlendirmesi yapılır”, “(2)Her bir risk değerlendirmesinin sonucuna göre GDO’lu gıda veya yemin çevre, insan veya hayvan sağlığı ile diğer inceleme konularında herhangi bir olumsuzluğun tespit edilmediğine dair bir karar belgesi hazırlanır. Karar belgesi en az aşağıdaki hususları içerir”* hükmü getirilmektedir.

Bu durum GDO’nun insan başta olmak üzere tüm canlılar için **“risk”** taşıdığına yahut taşıyabileceğinin çok açık ve net bir biçimde kabul edilmesidir. Risk değerlendirmesinin ise sadece bir defa yapılmasını öngörmesi ise toplumun ne denli bir riskle karşı karşıya bırakıldığına göstergesidir. Bu madde belirtilen komitenin yukarıda açıklanan yasal bir dayanaktan yoksunluğu bir yana bu kadar önemli bir konuda ve bu denli önemli bir konu hakkında kararlar verecek bir komitenin görev ve yetkilerinin sınırları ile sorumlulukları da belirlenmemiştir. Bu komite öylesine yetkisizdir ki 8/1. maddedeki *“Yapılan bir başvuru ile ilgili olarak işlem sürecinde Bakanlık izni olmadan herhangi bir açıklama yapmamak, bilgi ve belge vermemek”* hükmüne göre Bakanlığın izni olmaksızın hiçbir eylem ve işlem yapma hatta herhangi bir risk durumunda bile Bakanlığın izni olmaksızın bilgi verme ve açıklama yapma yetki ve hakkı yoktur.

- 6/7. madde de *“İzin, karar belgesinde belirtilen koşulların ihlali veya olası zarar ve risklerle ilgili yeni bilimsel bilgilerin edinilmesi, kullanım sonucunda olumsuz sonuçların ortaya çıkması durumunda, Bakanlıkça iptal edilir. İzni iptal edilen GDO ve ürünleri toplatılır ve imha edilir”* hükmü ile GDO’lu bir ürünü nihai olarak ambalajlayan firma için kısmı bir iptal içermektedir. Çoğu kez bu tür üreticiler piyasadan hammadde temin eden üreticiler olup GDO’lu üretim yapan firmalar değildir. **Bu durumda kısmı bir iptali ön görür.** Bu madde tüm insanların bir denek olarak kullanılabileceğini gösterir ki bu durum büyük bir risktir. Bir ilacın üretim süresi on yılları alıp insanlar yerine fareler gibi kobay hayvanlarda denenirken gıdaların insanlar üzerinde denenmiş olmasının telafisi imkânsız tehlikeler içereceği açıktır.

- Madde 6/8'de "GDO'lu ürünler, izin verilen amaçlar dışında kullanılamaz" denilse de izin verilme amacı bebek mamaları hariç yönetmeliğin hiçbir yerinde zikredilmemektedir.
- Madde 6/9 ise "Gen sahibi, GDO ve ürünleriyle ilgili olarak yeni bir risk ya da risk şüphesini öğrendiği takdirde durumu derhal Bakanlığa rapor etmek ve tedbir almakla yükümlüdür" denilerek risk tümüyle üreticinin beyanına bırakılarak tarihte görülmemiş bir sorumluluk devri yapılmaktadır. Bu durumda nasıl bir riskle karşı karşıya kaldığımızın çok açık bir göstergesidir.

F. Yönetmeliğin 18.maddesinin hukuka aykırılığı hakkında

Yönetmeliğin 18.maddesinde "GDO lu gıda ve yemin numune alma ve laboratuvar analizleri ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir" düzenlemesine yer verilmiştir. Bu düzenleme ile numune alma ve laboratuvar analizleri konusunda herhangi bir esas belirlenmeden, çerçevesi çizilmeden Bakanlığa çok geniş yetkiler verilmektedir. Açıkça düzenleme yoluna gidilmeden, çalışmalarının gerekli kıldığı koşulları belirlemeden bu yetkinin Bakanlığa verilmesi, bir düzenleme değil aslında bir düzenlememedir.

G. Yönetmeliğin 19.maddesinin hukuka aykırılığı hakkında

19/a-b-c maddelerinde öngörülen cezalar insan, hayvan, bitki ve çevre için bu denli risk içeren bir konuda son derece hafif, caydırıcı niteliği olmayan cezalardır.

YÜRÜTMENİN DURDURULMASI HAKKINDA :

Dava konusu Yönetmelik yukarıda açıklanan açık hukuka aykırılıkları taşımaktadır. Yürürlüğe konulan bu Yönetmeliğin uygulanmaya başlanması toplum sağlığında telafisi imkansız zararlara yol açabilecektir. Bu durum gözetildiğinde Yönetmeliğin yürütülmesinin durdurulmasının elzemliği orta çıkmaktadır.

SONUÇ VE İSTEM

: Yukarıda arz edilen ve Sayın Mahkemenizce re'sen göz önüne alınacak nedenlerle; GDO ların Türkiye'de kullanımı ve dağıtımına hukuki dayanak oluşturan

1. 26 Ekim 2009 tarihli Resmi Gazetenin 27388 sayısında yayınlanan "Gıda ve Yem Amaçlı Genetik Yapısı Değiştirilmiş Organizmalar ve Ürünlerinin İthalatı, İşlenmesi, İhracatı, Kontrol ve Denetimine Dair Yönetmelik" in tümünün ve özellikle 5/6, 5/7, 5/8, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 maddelerinin ve bu maddelerinin hukuka aykırılığının saptanması nedeniyle uygulama kabiliyeti kalmayacak diğer maddelerinin öncelikle yürütülmesinin durdurulmasına,
 2. Sonuçta anılan Yönetmeliğin tümünden iptaline,
 3. Savunma süresinin kısaltılmasına
 4. Tebligatların memur eliyle veya Alo Post yoluyla yapılmasına
 5. Yargılama giderleriyle ücret-i vekâletin karşı tarafa yükletilmesine
- karar verilmesi vekâleten saygılarımızla arz ve talep olunur. 04.11.2009

Av. Fettullah GÜNDÜZ